

11. Шикиринська О., Петришина Т. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2023. Випуск 69. С. 100-107.

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Олена Боднар, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: І. В. Карук, доктор філософії, старший викладач кафедри
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

GAME ACTIVITIES AS A MEANS OF STIMULATING THE COGNITIVE ACTIVITY OF CHILDREN OLDER PRESCHOOL AGE

Olena Bodnar, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *Стаття присвячена аналізу ігрової діяльності як засобу стимулювання пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. У роботі розглянуто теоретико-методологічні засади використання ігрових методів у розвитку пізнавальних здібностей дітей, що включають аналіз психологічних, педагогічних та культурних аспектів ігрової діяльності. Особлива увага приділяється взаємодії дитини з ігровим середовищем, яка сприяє активізації її пізнавальних процесів та розвитку ключових навичок через природний інтерес та дослідницьку активність.*

Ключові слова: *ігрова діяльність, пізнавальна активність, дошкільний вік, ігрові методи, педагогічні підходи, психологічний розвиток, теоретико-методологічні засади.*

Abstract. *The article is devoted to the analysis of game activity as a means of stimulating the cognitive activity of older preschool children. The paper examines the theoretical and methodological principles of using game methods in the development of children's cognitive abilities, including the analysis of psychological, pedagogical and cultural aspects of game activity. Special attention is paid to the child's interaction with the game environment, which contributes to the activation of his cognitive processes and the development of key skills through natural interest and research activity.*

Key words: *game activity, cognitive activity, preschool age, game methods, pedagogical approaches, psychological development, theoretical and methodological principles.*

Вплив ігрової діяльності на розвиток пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку є фундаментальною та складною темою в сучасній науці про розвиток дитини. Гра відіграє ключову роль у формуванні та підтримці всебічного розвитку дитини, а особливо у розвитку її пізнавальних здібностей. Тож розглянемо детально вплив гри на розвиток уяви, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення та уваги, а також розглянемо різні види ігор і їх вплив на пізнавальні процеси.

Гра, як провідна діяльність дітей, стимулює розвиток уяви. У процесі гри дитина активно використовує свою уяву для вигадкування сюжетів, ролей, а також для розробки власного світу в межах гри. Наприклад, у сюжетно-рольових іграх діти можуть відтворювати різні життєві ситуації, що сприяє їхньому творчому мисленню, розширює їхній кругозір та здатність до абстрагування [1, с. 29].

Сприйняття є ще одним аспектом, на який впливає ігрова діяльність. Під час гри діти активно взаємодіють з навколишнім світом, сприймають його через різні сенсорні системи. Наприклад, у дидактичних іграх, спрямованих на розвиток мовлення, діти вчаться чітко

розрізняти слова за звучанням, розуміють різницю між звуками та літерами, що покращує їхнє мовлення.

Пам'ять також активно розвивається під час ігрової діяльності. Діти запам'ятовують правила ігор, сюжети, ролі, вірші, пісні, що розвиває як зорову, так і слухову пам'ять. Наприклад, у рухливих іграх, які сприяють фізичному розвитку, діти запам'ятовують послідовність рухів та координацію.

У грі також діти вчаться аналізувати ситуації, робити висновки, вирішувати проблемні завдання, класифікувати предмети та узагальнювати інформацію. Наприклад, у творчих іграх, які стимулюють творче мислення, діти виражають свої ідеї через малювання, ліплення, конструювання, що сприяє розвитку їхньої уяви та самовираженню. Мовлення також покращується завдяки ігровій діяльності. Діти активно спілкуються під час гри, висловлюючи свої думки та ідеї, що поповнює їх словниковий запас, поліпшує вимову та граматичну будову мови.

У дошкільному віці гра виступає як провідна діяльність, яка здатна сприяти всебічному розвитку дитини через свої унікальні можливості стимулювання пізнавальної активності. Це підтверджується теоретичними засадами, на яких ґрунтується використання ігрової діяльності в дошкільному віці. Отже, гра має вирішальне значення для формування пізнавальних процесів, мотивації до навчання та особистісних якостей дитини.

Питанням про ігрову діяльність досліджується багатьма педагогами і психологами як в історично-педагогічній спадщині (Я. Коменський, Й. Песталоцці, В. Сухомлинський, Ф. Фрєобель, К. Ушинський та інші), так і в сучасних дослідженнях (А. Бурова, Н. Гавриш, І. Карук, К. Крутій, Н. Лисенко, З. Плохій, Т. Піроженко, Л. Присяжнюк та інші).

Науковиця І. Карук вказує, що «пізнання найкраще відбувається в процесі практичної діяльності дитини, тобто може реалізовуватись лише у власній, самостійній діяльності, що найближче підводить дитину до експериментування, в іграх, які носять дослідницький (експериментальний) характер» [5, с. 143].

Психологічні особливості ігрової діяльності дошкільників включають в себе емоційну насиченість, творчий характер та комунікативну спрямованість. Гра викликає у дітей позитивні емоції, радість та захоплення, що сприяє пізнавальній активності, оскільки задоволення від гри стимулює бажання досліджувати та вчитися. Також гра має творчий характер, що дозволяє дітям проявляти ініціативність та винахідливість, розвиваючи їхні пізнавальні здібності. Крім того, гра сприяє комунікативній спрямованості, розширюючи кругозір дітей, їхній словниковий запас та соціальні навички через спілкування з однолітками та дорослими.

Гра – це не лише розвага для дітей, але й потужний інструмент для розвитку їх пізнавальних здібностей. Завдяки ігровій діяльності дошкільники засвоюють знання, формують навички, розвивають мислення, уяву й емоційно-вольову сферу. Ігрові методики мають велике значення у вихованні та навчанні малюків, оскільки вони стимулюють активність дітей, сприяють їхньому цікавому взаємодії з оточуючим світом і розвитку різних аспектів особистості.

Існує велика кількість ігор, які можна використовувати для активізації пізнавальних процесів у дошкільників. Найпоширенішими з них є сюжетно-рольові ігри, дидактичні ігри, рухливі ігри та творчі ігри. Сюжетно-рольові ігри дозволяють дітям моделювати реальні ситуації, що сприяє розвитку їх соціальних навичок, уяви та мови. Наприклад, під час гри в «Лікарня» діти вчаться взаємодіяти одне з одним, розподіляти ролі та виконувати різні завдання, що стимулює їх комунікативні здібності. Дидактичні ігри спрямовані на розвиток конкретних знань і навичок. Наприклад, дидактичні ігри з логічними блоками допомагають дітям розвивати просторове мислення, а ігри з картками – пам'ять і увагу [2, с. 136].

Рухливі ігри є важливим елементом розвитку фізичної активності та координації рухів у дошкільників. Під час таких ігор, як «Хованки», діти активно рухаються, що позитивно впливає на їхнє здоров'я та розвиток вестибулярного апарату. Творчі ігри дозволяють дітям

виражати свою уяву та креативність. У процесі таких ігор, діти вчаться використовувати різні матеріали та техніки, що сприяє розвитку їх художніх здібностей.

Окрім ігрового методу, існує безліч ігрових прийомів, які можна використовувати для активізації пізнавальних процесів у дошкільників. Використання іграшок є одним із найпоширеніших прийомів. Іграшки можуть бути не лише предметами для гри, але й інструментами для навчання. Наприклад, ляльки можуть використовуватися для навчання дітей правилам поведінки та взаємодії, а кубики – для навчання рахунку та чисел. Застосування загадок також є ефективним прийомом у розвитку логічного мислення та уяви дітей. Загадки про тварин, рослини або предмети побуту стимулюють дітей мислити креативно та аналітично.

Використання віршів та пісень є ще одним ефективним прийомом у розвитку мовлення та музичних здібностей дітей. Вірші допомагають дітям розвивати мову та пам'ять, а пісні – слух, ритмічне почуття та мовлення. Читання казок також є важливим елементом розвитку уяви, емоційної сфери та моральних якостей у дітей. Казки про добро і зло, про дружбу та взаємодопомогу навчають дітей цінностям та навичкам співпраці та взаєморозуміння [4, с. 128].

Таким чином, гра в дошкільному віці є не лише засобом розваги, але й потужним інструментом для пізнання та розвитку дітей. Використання різноманітних ігор сприяє комплексному розвитку різних аспектів особистості дитини, підвищуючи ефективність навчання в початковій школі.

Список використаних джерел

1. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 296 с.
2. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника – перспективи розвитку: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 136 с.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: Академвидав, 2013. 464 с.
4. Карасьова К. В., Піроженко Т. О. Світ дитячої гри. Київ, 2010. 128 с.
5. Карук І. В. Гра-експериментування як засіб розвитку дослідницької активності дошкільників. *Інноваційна педагогіка*. 2020. №20. С. 142-146. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-2-30>
6. Карук І. В., Білик Т. С., Колеснік К. А. Дитяче експериментування як засіб розвитку пізнавальної активності старших дошкільників. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*. 2019. №11 (14).
7. Karuk I. Game-experimentation as a means of improving the effectiveness of the educational process. *Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices*. 2021. P. 34-36.
8. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O., Vyshkivska V., Komarivska N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. *Society. Integration. Education*. 2022. P. 404-414.
9. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting *Society. Integration. Education*. Rezekne, 2021. P. 729-743. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol2.6247>.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СЕНДПЛЕЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ольга Бородій, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Т. М. Кривошея, кандидат педагогічних наук, доцент